

מלאכת שוחט

שבת עה ע"א

תנו רבנן הצד חלזון והפוצעו אינו חייב אלא אחת. רבי יהודה אומר חייב שתיים. שהיה רבי יהודה אומר פציעה בכלל דישה. וליחייב נמי משום נטילת נשמה?
אמר רבי יוחנן שפצעו מת. רבא אמר אפילו תימא שפצעו חי מתעסק הוא אצל נטילת נשמה.
והא אביי ורבא דאמרי תרווייהו מודה רבי שמעון בפסיק רישא ולא ימות.
שאני הכא דכמה דאית ביה נשמה טפי ניחא ליה כי היכי דליציל ציבעיה.

רש"י - קדם החי טוב מדם המת, וכיון דכל עכמו מתכוין וטורח לשומרו שלא ימות בידו, אפילו מת אין כאן חלל מתעסק, וכי מודה ר' שמעון במידי ללא איכפת ליה אי מתרמי, ומיהו איכוני לא מיכוין.
תוספות - פירוש אף על גב דהוי פסיק רישיה דמורה ר"ש הכא מיפטר משום דהוי מלכא שאינה כריכה לגופה דאפילו במקלקל פטר ר"ש במלכא שאינה כריכה לגופה. וכי מודה ר"ש בפסיק רישיה ה"מ במידי דניחא ליה אי מתרמי דהוי כריכה לגופה אצל במידי ללא איכפת ליה לא מודה.

שוחט משום מאי חייב? רב אמר: משום צובע. / שמואל אמר: משום נטילת נשמה.
משום צובע אין משום נטילת נשמה לא? אימא אף משום צובע.

שבת קז ע"א

שמנה שרצים האמורים בתורה והחובל בהן חייב ושאר שקצים ורמשים החובל בהן פטור הצדן לצורך חייב שלא לצורך פטור חיה ועוף שברשותו הצדן פטור והחובל בהן חייב.
רש"י - החובל בהן חייב דיש להן עור, והויא ליה תולדה לשוחט. לשון אחר: כיון דיש להן עור נכבד העור דם הנלכד בו, דחייב משום לובד.
תוספות - לשון שפירש הקונטרס משום נטילת נשמה עיקר.
אמר שמואל השולה דג מן הים כיון שיבש בו כסלע חייב.
לא תימא יבש ממש אלא אפילו דעבד רירי. הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר שבמעיה חייב

רמב"ם הלכות שבת פרק יא

השוחט חייב ולא שוחט בלבד אלא כל הנוטל נשמה לאחד מכל מיני חיה ובהמה ועוף ודג ושרץ בין בשחיטה בין בנחירה או בהכאה חייב, החונק את החי עד שימות הרי זה תולדת שוחט, לפיכך אם העלה דג מספל של מים והניחו עד שמת חייב משום חונק, ולא עד שימות אלא כיון שיבש בו כסלע בין סנפיריו חייב שעוד אינו יכול לחיות, הושיט ידו למעי הבהמה ודלדל עובר שבמעיה חייב.
רמשים שהן פרין ורבין מזכר ונקבה או נהוין מן העפר כמו הפרעושין ההורג אותן חייב כהורג בהמה וחיה, אבל רמשים שהיו מן הגללים ומן הפירות שהבאישו וכיוצא בהן כגון תולעים של בשר ותולעים שבתוך הקטניות ההורגן פטור. המפלא כליו בשבת מולל את הכנים וזורקן, ומותר להרוג את הכנים בשבת מפני שהן מן הזיעה.

רמב"ם הלכות שבת פרק ח

הדש כגרוגרת חייב ואין דישה אלא בגדולי קרקע, והמפרק הרי הוא תולדת הדש, החולב את הבהמה חייב משום מפרק וכן החובל בחי שיש לו עור חייב משום מפרק, והוא שיהיה צריך לדם שיצא מן החבורה, אבל אם נתכוון להזיק בלבד פטור מפני שהוא מקלקל, ואינו חייב עד שיהיה בדם או בחלב שהוציא כגרוגרת

שולחן ערוך סימן שטז סעיף ח

שמונה שרצים האמורים בתורה, הצדן חייב והחובל בהם, אף על פי שלא יצא מהם דם אלא נצרר תחת העור, חייב. ושאר שרצים, אינו חייב החובל בהם אלא יצא מהם דם.
משנה ברורה - טעם לחיוב חבלה הוא מפני נטילת נשמה שבאותו מקום כי הדם הוא הנפש וע"כ אפילו יצא הדם כל שהוא או נצרר הדם כל שהוא חייב.
יש שרצים שאין להם עור ואינו חייב עד שיצא הדם, אבל ודאי שיש חיוב חבלה בבהמה חיה ועוף שכולם יש להם עור וחייב אפילו בנצרר. וכל זה כשצריך לדם החבלה לכלבו או לאיזה ענין או לבשר שנצרר בו הדם להאכיל לכלבו עם דמו. ואם לא הוא בכלל מקלקל ופטור. ויש מן הפוסקים שסוברים שחייב בנצרר הדם כי אין זה בכלל קלקול אלא תקון שדרך העולם להכותם כדי להחלישם שיהא נוח להכבש.

ואם עשה חבלה באדם דרך נקמה או בבהמה חיה ועוף של חבירו באופן זה ויצא הדם או נצרר דעת הרמב"ם שחייב בזה כי איננו בכלל מקלקל והטעם מפני שמיישב את דעתו בדבר זה וינוח יצרו והואיל וחמתו שוכנת בדבר זה הרי הוא כמתקן וחייב והראב"ד פוטר. ולכו"ע איסור יש בזה שכל המקלקלים בכל מלאכות שבת אף שפטורים מחטאת אסורים. וע"כ יזהר מאד שלא להכות שום חי בשבת הכאה שיכול לבוא לידי חבורה כי עכ"פ איסור יש בדבר לכו"ע והעולם נכשלין בזה. וכן אסור לחוך שחין שע"י החיכוך מוציא דם שנבלע בבשר וא"כ עושה חבורה. ואם הוא מקיז דם לאדם לרפואה כשאינן בו סכנה או בבהמה חייב לכו"ע שהוא בכלל מתקן וגם הוא מלאכה הצריכה לגופה שהרי רוצה עתה בחבלה זו כדי להתרפאות. ולפי זה הוצאת השן הוא מלאכה דאורייתא דהוא בכלל חובל לרפואה, ויש אומרים שהוצאת השן רק איסור יש בו ולא חיוב חטאת.

ביאור הלכה -

דעת הרמב"ם שחובל חייב משום מפרק שהוא תולדה של דש. שהדמים שמפרק מתחת העור כמפרק תבואה מקשיה. ואף על פי שלא יצאו לחוץ מ"מ נעקרו ממקום חבורם. ולפ"ז צריך שיצא דם כשיעור גרוגרת ממקום למקום לענין חיוב חטאת כמו בדש. ואם חבל בשרו לאחר מיתה ויצא דם חייב.

וי"א שחיוב החובל הוא מחמת נטילת נשמה שבאותו מקום שחבל, כי הדם הוא הנפש. וא"כ לא צריך שיעור.

ורוב הפוסקים הסכימו לזה, היינו רש"י, רמב"ן, רשב"א, ריטב"א, מאירי וגם התוספות הסכימו שטעם זה עיקר.

ומ"מ פעמים שחייב אף משום צובע כגון שנצטבע העור כשיעור צביעה ע"י הדם שנתקבץ תחתיו מן החבלה ויש לו איזה צורך בצביעה זו.

וכשחייב בשוחט משום נטילת נשמה, חייב אף שהדם יוצא לאיבוד משום שיעור כונתו לשחטה בצואר וזו המלאכה צריך לה לגופה, משא"כ לדעת הרמב"ם שחיוב חובל אינו משום נטילת נשמה רק משום מפרק הדם ממקומו וחשוב כדש א"כ בענינו הוא בכלל מלאכה שאין צריך לגופה כיון שאין צריך להדם.

שולחן ערוך סימן שכח סעיף כח

המפיס שחין בשבת כדי להרחיב פי המכה, כדרך שהרופאים עושים שהם מתכוונים ברפואה להרחיב פי המכה, הרי זה חייב משום מכה בפטיש שזו היא מלאכת הרופא; ואם הפיסה כדי להוציא ממנה הליחה שבה, הרי זה מותר.

משנה ברורה - ואפילו אם יש דם ג"כ שמה עם הליחה מותר כי אותו הדם והליחה שכנסו שם אין בו משום חבורה ורק יזהר שלא ידחוק המכה להוציא דם מחדש.

שולחן ערוך סימן שכח סעיף מח

אסור להוציא דם מהמכה.

משנה ברורה - כלומר אסור לדחוק בידיו על המכה כדי להוציא דם או כשכורך איזה דבר על המכה אסור להדקה כדי שיצא דם שהוא חובל והוא אב מלאכה. ויש שסוברים שה"ה אם מניח על המכה דבר שמושך ליחה ודם ג"כ הוא מלאכה דאורייתא כיון שנתכוין לזה, ועכ"פ איסור בודאי יש. המוצץ דם בפיו מן החבורה חייב ולכן אסור למצוץ דם שבין השיניים.

ביאור הלכה סימן שח סעיף יא - מותר להוציא קוץ ובלבד שיזהר שלא יוציא דם. כלומר שלא יעשנה בענין שיהיה פסיק רישא להוצאת דם. והחמד משה מתיר כי במקום צער לא גזרו רבנן.

שמירת שבת כהלכתה

אין להרוג כל חיה או רמש אם אין בהם סכנת חיים.

אסור למצוץ דם שבפצע ובכלל זה דם שבחניכיים. (דם שיצא מחוץ לפצע אסור לבלוע גם בימי החול)

מותר להוציא מוגלה, אך אין ללחוץ על הפצע לאחר הוצאת המוגלה מחמת הדם שיוצא.

מותר להוציא קוץ ואפילו יצא דם בהכרח עם הקוץ, אך יש להזהר שלא להוציא דם שלא לצורך.

הזרקה זריקה תת עורית או תת רירית אין בה איסור תורה, מה שאין כן הזרקה תת ורידית שיש אומרים שיש בה איסור תורה.